

Katern Samenwerkingsverbanden

VOS/ABB

FEBRUARI 2022

Dit katern is een uitgave van VOS/ABB. Het is niet in druk uitgebracht, maar in printvriendelijke versie digitaal beschikbaar gesteld aan de leden van VOS/ABB via het besloten gedeelte van www.vosabb.nl.

Samenstelling: Onderwijsjuristen VOS/ABB
Woerden, februari 2022 (geactualiseerde versie katern oktober 2021)

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of enige manier, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopie, opnamen, of enige andere manier zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Aan deze uitgave kunnen geen rechten worden ontleend.

Inhoud

Inleiding.....	4	3. Ontwikkelingsperspectief	14
1. Taken samenwerkingsverband.....	5	3.1 Voor wie is ontwikkelingsperspectief verplicht?	14
1.1 Ondersteuningsplan	5	3.2 Doel ontwikkelingsperspectief	15
1.2 Ondersteuningsplanraad	6	3.3 Inhoud ontwikkelingsperspectief	15
1.3 Taken samenwerkingsverband	6	3.4 Totstandkoming ontwikkelingsperspectief.....	16
1.4 Basisondersteuning versus extra ondersteuning.....	6	4. Maatwerkoplossingen	17
2. Toelaatbaarheidsverklaring.....	7	4.1 Mogelijke maatwerkoplossingen.....	17
2.1 Toelaatbaarheidsverklaring	7	4.2 Arrangement.....	17
2.2 Toelaatbaarheidsverklaring speciaal basisonderwijs	7	4.3 Tijdelijk (fulltime) onderwijs volgen op andere school.....	17
2.3 Toelaatbaarheidsverklaring speciaal onderwijs clusters 3 en 4	8	4.4 Symbiose vanuit het speciaal (voortgezet) onderwijs	18
2.4 Toelaatbaarheidsverklaring vso clusters 3 en 4.....	9	4.4.1 Maximaal aantal uren op andere school.....	18
2.5 Duur toelaatbaarheidsverklaring.....	9	4.4.2 Symbiose-overeenkomst	18
2.6 Registratie toelaatbaarheidsverklaring	9	4.5 Symbiose vanuit reguliere onderwijs	19
2.7 Toelaatbaarheidsverklaring praktijkonderwijs en leerwegondersteunend onderwijs.....	10	4.6 Afwijking onderwijstijd op grond van Variawet.....	19
2.8 Procedure afgifte toelaatbaarheidsverklaring.....	10	4.7 Particuliere initiatieven	20
2.8.1 Aanvraag toelaatbaarheidsverklaring	10	4.8 Orthopedagogisch didactisch centrum (OPDC)	20
2.8.2 Zienswijze ouders.....	10	5. Toestemmingsvereiste en uitwisseling persoonsgegevens tussen school en samenwerkingsverband	21
2.8.3 Deskundigenverklaringen	10	5.1 Verwerking persoonsgegevens door samenwerkingsverband	21
2.8.4 Besluitvorming	11	5.2 Grondslag voor het verwerken van persoonsgegevens	21
2.9 Geschillenprocedure.....	12	5.3 Vereisten toestemming ouders	22
2.10 Bewaartermijn toelaatbaarheidsverklaring.....	13	5.4 Inzet pedagoog vanuit samenwerkingsverband	22

Inleiding

Om ervoor te zorgen dat er voor alle leerlingen een passende onderwijsplek is, werken scholen samen in een samenwerkingsverband passend onderwijs. Alle scholen zijn hier verplicht bij aangesloten. Samen maken zij een ondersteuningsplan. Er zijn in totaal 76 samenwerkingsverbanden voor het primair onderwijs en 76 samenwerkingsverbanden voor het voortgezet onderwijs. Er zijn 2 landelijke samenwerkingsverbanden: voor reformatorisch primair onderwijs en voortgezet onderwijs. De regio-indeling van de samenwerkingsverbanden is wettelijk vastgelegd en onder andere gebaseerd op voorkeuren van schoolbesturen, leerlingaantallen en leerlingenstromen. Een overzicht van onder andere alle samenwerkingsverbanden, de leerlingaantallen en de financiële situatie is te vinden op www.samenwerkingsverbandenopdekaart.nl.

Iedere school(bestuur) is aangesloten bij het samenwerkingsverband waarin de school gevestigd is. Dat geldt voor scholen voor regulier onderwijs, speciaal onderwijs (cluster 3 en 4), speciaal basisonderwijs, praktijkonderwijs, en leerwegondersteunend onderwijs. Speciale scholen waarbij leerlingen uit een groot gebied komen, kunnen zich vrijwillig aansluiten bij meerdere samenwerkingsverbanden. Meestal beslaan de samenwerkingsverbanden voor primair en voortgezet onderwijs dezelfde gemeenten. Scholen voor speciaal onderwijs voor cluster 1 en 2 organiseren de ondersteuning landelijk. Het gaat daarbij om kleine groepen leerlingen die specifieke expertise nodig hebben. Ook zij kunnen zich vrijwillig aansluiten bij samenwerkingsverbanden.

De doelstellingen van de samenwerkingsverbanden in het primair en voortgezet onderwijs zijn:

1. alle leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben, krijgen passend onderwijs;
2. er is een samenhangend geheel van voorzieningen voor extra ondersteuning binnen en tussen de scholen. Onder voorzieningen voor extra ondersteuning wordt het brede scala van voorzieningen verstaan, zoals een aangepast onderwijsprogramma, een ondersteuningsklas of extra begeleiding;
3. alle leerlingen maken een ononderbroken ontwikkelingsproces door.

In dit katern worden de juridische facetten besproken waarmee samenwerkingsverbanden in aanraking komen bij de uitoefening van hun taken. Nader zal worden toegelicht wat de wettelijke taken van het samenwerkingsverband zijn, hoe het ondersteuningsplan van het samenwerkingsverband inhoudelijk vormgegeven moet worden, welke procedure het samenwerkingsverband moet volgen bij de afgifte van een toelaatbaarheidsverklaring en waaraan het ontwikkelingsperspectief moet voldoen. Dit katern wordt afgesloten met een beschrijving van maatwerkoplossingen die het samenwerkingsverband voor individuele leerlingen kan aandragen en welke vereisten er gelden voor het uitwisselen van persoonsgegevens tussen scholen en het samenwerkingsverband.

1. Taken samenwerkingsverband

1.1 Ondersteuningsplan

De schoolbesturen in het samenwerkingsverband moeten met elkaar afspraken maken over de wijze waarop voor alle leerlingen zo goed mogelijk passend onderwijs kan worden gerealiseerd. Deze afspraken moeten worden vastgelegd in het ondersteuningsplan. Het ondersteuningsplan van het samenwerkingsverband wordt ten minste eens in de vier jaar opgesteld. Het is mogelijk om het tussentijds te wijzigen.

Het ondersteuningsplan dient zowel in het primair als voortgezet onderwijs dezelfde punten te omvatten.¹ De inhoud van het ondersteuningsplan ziet er als volgt uit:

1. De wijze waarop een samenhangend geheel van voorzieningen voor extra ondersteuning binnen en tussen de scholen wordt georganiseerd met als doel dat leerlingen een ononderbroken ontwikkelingsproces kunnen doormaken en leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben een zo passend mogelijke plaats in het onderwijs krijgen;
2. De afspraken (procedure en criteria) die de bevoegde gezagsorganen hebben gemaakt over de verdeling, besteding en toewijzing van de middelen voor extra ondersteuning en de voorzieningen voor extra ondersteuning aan de scholen, inclusief een meerjarenbegroting;
3. De procedure en de criteria voor de plaatsing van leerlingen op de speciale scholen voor basisonderwijs in het samenwerkingsverband en op scholen voor speciaal onderwijs en voor voortgezet speciaal onderwijs;
4. De procedure en het beleid met betrekking tot de terugplaatsing of overplaatsing naar het regulier basisonderwijs en voortgezet

- onderwijs voor leerlingen van wie de duur van de toelaatbaarheidsverklaring is afgelopen;
5. De beoogde en bereikte kwalitatieve en kwantitatieve resultaten van het onderwijs aan leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben;
6. De manier waarop ouders² worden geïnformeerd over de voorzieningen voor extra ondersteuning in het samenwerkingsverband;
7. De afspraken die zijn gemaakt over de overdracht van het budget voor lichte ondersteuning aan de scholen voor speciaal basisonderwijs;
8. De afspraken die zijn gemaakt over de overdracht van middelen voor zware ondersteuning voor leerlingen die na de jaarlijkse teldatum van 1 oktober instromen in het (voortgezet) speciaal onderwijs, inclusief de afspraken die zijn gemaakt over de overdracht van middelen aan het samenwerkingsverband door scholen bij een ontoereikend budget voor lichte ondersteuning.³

Over een concept van het ondersteuningsplan moet op overeenstemming gericht overleg gevoerd worden met de gemeente(n). Doel van dit overleg is om de ondersteuning die wordt geboden vanuit het samenwerkingsverband af te stemmen op de jeugdzorg en de andere vormen van zorg die door de gemeente(n) worden gerealiseerd. De ondersteuningsplanraad heeft een instemmingsbevoegdheid met betrekking tot de vaststelling of wijziging van het ondersteuningsplan. Voor 1 mei voorafgaand aan het eerste schooljaar waarop het ondersteuningsplan betrekking heeft, moet het plan worden toegezonden aan de Inspectie van het Onderwijs. Samenwerkingsverbanden kunnen het ondersteuningsplan via het Internet Schooldossier bij de inspectie aanleveren. Bij het niet tijdig ontvangen van het vastgestelde ondersteuningsplan start de inspectie direct een handhavingstraject.⁴

¹ Zie voor een handreiking om te komen tot een ondersteuningsplan:

https://www.steunpuntpassendonderwijs-povo.nl/wp-content/uploads/2014/02/Handreiking_en_Uitwerkingen_Ondersteuningsplan_SWV.pdf

² Met ouders wordt in dit kader bedoeld de gezaghebbende ouder(s) dan wel de wettelijke vertegenwoordiger(s).

³ Artikel 18a lid 8 WPO, artikel 17a lid 8 WVO.

⁴ <https://www.onderwijsinspectie.nl/onderwijssectoren/toezicht-op-samenwerkingsverbanden-passend-onderwijs/ondersteuningsplan-vaststellen>

1.2 Ondersteuningsplanraad

Ouders en leraren hebben medezeggenschap op het ondersteuningsplan in een aparte ondersteuningsplanraad. De leden van deze raad zijn afgevaardigden van de medezeggenschapsraden van de aangesloten scholen en daaruit afkomstig. Elke medezeggenschapsraad is als zodanig vertegenwoordigd in de ondersteuningsplanraad. Dit betekent overigens niet dat een lid van elke medezeggenschapsraad zitting hoeft te nemen in de ondersteuningsplanraad. De ondersteuningsplanraad kan dus bestaan uit minder leden dan het aantal betrokken medezeggenschapsraden. Een ondersteuningsplanraad bestaat voor de helft uit personeelsleden en voor de andere helft uit ouders of soms ook leerlingen (in het voortgezet onderwijs). In artikel 14a van de Wet medezeggenschap op scholen is vastgelegd wat de bevoegdheden en rechten zijn van de ondersteuningsplanraad. De ondersteuningsplanraad heeft een instemmingsbevoegdheid met betrekking tot de vaststelling of wijziging van het ondersteuningsplan. De ondersteuningsplanraad kan bij zijn oordeel over het ondersteuningsplan ook relevante partijen betrekken, zoals een expert of een afvaardiging van een oudervereniging passend onderwijs.

In het reglement van een ondersteuningsplanraad wordt vastgelegd hoe vaak deze van samenstelling wisselt en hoe lang iemand er zitting in kan nemen. Op de website www.infowms.nl staat een model reglement en een model huishoudelijk reglement voor de ondersteuningsplanraad.

1.3 Taken samenwerkingsverband

Het samenwerkingsverband heeft de volgende vier wettelijke taken:

1. Het vaststellen van een ondersteuningsplan;
2. Het verdelen en toewijzen van ondersteuningsmiddelen en ondersteuningsvoorzieningen aan de scholen;
3. Het beoordelen of leerlingen toelaatbaar zijn tot het onderwijs aan een speciale school voor basisonderwijs in het samenwerkingsverband of tot het speciaal onderwijs, tot het leerwegondersteunend onderwijs, of toelaatbaar zijn tot het praktijkonderwijs of het voortgezet speciaal onderwijs, op verzoek

van het bevoegd gezag van een school waar de leerling is aangemeld of ingeschreven;

4. Het adviseren over de ondersteuningsbehoefte van een leerling op verzoek van het bevoegd gezag van een school waar de leerling is aangemeld of ingeschreven.⁵

Het samenwerkingsverband is verantwoordelijk voor de (lichte en zware) ondersteuning in het onderwijs voor leerlingen die dat nodig hebben. De manier waarop de toewijzing van extra ondersteuning wordt uitgevoerd, is niet in de wet voorgeschreven; het samenwerkingsverband kan dus zelf kiezen voor een vorm. De verdeling van de middelen van het samenwerkingsverband voor extra ondersteuning aan leerlingen kan op verschillende manieren plaatsvinden. De schoolbesturen in het samenwerkingsverband kunnen er bijvoorbeeld voor kiezen aan de scholen middelen ter beschikking te stellen voor specifieke voorzieningen, bijvoorbeeld de inrichting van een speciale klas in de reguliere school. Maar men kan er ook voor kiezen de middelen te verdelen op basis van een vorm van indicatiestelling van leerlingen en op basis daarvan de middelen mee te geven aan de leerling.

De overige hierboven genoemde taken van het samenwerkingsverband worden verderop in dit katern besproken.

1.4 Basisondersteuning versus extra ondersteuning

Er wordt binnen het passend onderwijs dat scholen moeten aanbieden aan hun leerlingen onderscheid gemaakt tussen basisondersteuning en extra ondersteuning. Alle samenwerkende scholen in het samenwerkingsverband dienen dezelfde basisondersteuning aan te bieden. In het ondersteuningsplan staat beschreven wat er onder de basisondersteuning valt. Extra ondersteuning is de ondersteuning die niet gegeven kan worden binnen de basisondersteuning. Welke extra ondersteuning binnen de school mogelijk is, verschilt per school. Hoe scholen de basisondersteuning vormgeven, staat beschreven in het schoolondersteuningsprofiel van de school.

⁵ Artikel 18a lid 6 WPO, artikel 17a lid 6 WVO.

2. Toelaatbaarheidsverklaring

2.1 Toelaatbaarheidsverklaring

Sinds 1 augustus 2014 beslist het samenwerkingsverband over de toelaatbaarheid van een leerling tot het speciaal basisonderwijs, tot cluster 3 en 4 van het (voortgezet) speciaal onderwijs en tot het leerwegondersteunend en praktijkonderwijs. Als het samenwerkingsverband beslist dat een leerling toelaatbaar is, wordt een toelaatbaarheidsverklaring voor de leerling afgegeven. Met deze verklaring kunnen ouders hun kind aanmelden op een gespecialiseerde school naar keuze.

De criteria voor het toekennen van een toelaatbaarheidsverklaring zijn niet wettelijk bepaald. Het samenwerkingsverband dient zelf de criteria en de procedure te bepalen voor het afgeven van een toelaatbaarheidsverklaring. Ook bepaalt het samenwerkingsverband de duur van de toelaatbaarheidsverklaring. De criteria en procedure worden vastgelegd in het ondersteuningsplan van het samenwerkingsverband. In het ondersteuningsplan staan ook de criteria voor het overplaatsen of terugplaatsen naar het reguliere onderwijs van leerlingen voor wie de periode is verstreken waarop de toelaatbaarheidsverklaring betrekking heeft.

2.2 Toelaatbaarheidsverklaring speciaal basisonderwijs

Sbo-scholen zijn bedoeld voor kinderen met een (relatief lichte) ondersteuningsvraag. De klassen in het sbo zijn over het algemeen kleiner dan in reguliere basisscholen. Ook is er meer specialistische kennis over het onderwijs aan kinderen met leer- en gedragsproblemen.

Om toegelaten te worden tot een sbo-school moet een toelaatbaarheidsverklaring worden aangevraagd bij het samenwerkingsverband. Hiervoor gelden verschillende procedures:

- Als sprake is van een verwijzing door een reguliere basisschool, moet het samenwerkingsverband waar die school staat de toelaatbaarheidsverklaring afgeven.
- Als er geen verwijzende school is, moet het samenwerkingsverband waar de sbo-school staat waar het kind is aangemeld, de toelaatbaarheidsverklaring afgeven. Dat hoeft niet het samenwerkingsverband van de woonplaats van het kind te zijn. Ook voor kinderen afkomstig van een school of instelling voor speciaal onderwijs geldt dat het samenwerkingsverband waar het kind is aangemeld, de toelaatbaarheidsverklaring moet afgeven.
- Als een kind een toelaatbaarheidsverklaring heeft gekregen en de ouders hun kind aanmelden bij een sbo-school in een ander samenwerkingsverband, moet dat samenwerkingsverband ook een toelaatbaarheidsverklaring afgeven. Het samenwerkingsverband dat de eerste toelaatbaarheidsverklaring heeft afgegeven, moet voor de plaatsing in het sbo betalen (grensverkeer). Er hoeft geen grensverkeer betaald te worden als een kind binnen 6 maanden voor of na een verhuizing van de ouders van een woning buiten het gebied van het samenwerkingsverband van de sbo-school naar een woning binnen dat gebied verhuist.⁶ In artikel 125 lid 5 van de Wet op het primair onderwijs is bepaald dat de overdracht van gelden eindigt met ingang van het schooljaar dat volgt op het schooljaar waarin de leerling de sbo-school verlaat.

Sinds 1 februari 2022 moeten sbo-scholen toelaatbaarheidsverklaringen uitwisselen met het ROD (Register Onderwijs Deelnemers). Bij deze uitwisseling moet elke leerling worden gekoppeld aan een bepaald samenwerkingsverband. Op basis van deze registratie bepaalt DUO welk samenwerkingsverband de sbo-school de ondersteuningsbekostiging voor de leerling moet betalen. Er is dus geen sprake meer van grensverkeer. De werkwijze rondom toelaatbaarheidsverklaringen voor het speciaal onderwijs en het sbo zijn nu identiek. Het verwijzende samenwerkingsverband draagt de kosten voor de toelaatbaarheidsverklaring, tenzij dat dat er niet is. In dat geval geldt de

⁶ https://www.steunpuntpassendonderwijs-povo.nl/wp-content/uploads/2020/05/2016-11_Fatsheet-sbo-en-so.pdf

woonplaats van de leerling. De registratie van de leerling door de sbo-school heeft financiële consequenties voor het samenwerkingsverband. Daarom is het belangrijk dat dit goed gebeurt.

Vanaf 1 februari 2022 geldt er ook een verplicht format voor de toelaatbaarheidsverklaring. De toelaatbaarheidsverklaring voor het speciaal basisonderwijs is hiermee landelijk geldig.⁷

2.3 Toelaatbaarheidsverklaring speciaal onderwijs clusters 3 en 4

Het speciaal onderwijs (so) is bedoeld voor kinderen die veel ondersteuning nodig hebben. Net als in het speciaal basisonderwijs zijn de klassen in het speciaal onderwijs kleiner en is er meer specialistische kennis aanwezig. Er zijn vier clusters van aan elkaar gerelateerde onderwijssoorten:

- Cluster 1: instellingen voor leerlingen met een visuele beperking;
- Cluster 2: instellingen voor leerlingen met een auditieve of communicatieve beperking;
- Cluster 3: scholen voor leerlingen met een verstandelijke of lichamelijke beperking en voor langdurig zieke leerlingen;
- Cluster 4: scholen voor leerlingen met gedrags- en psychische stoornissen.

Een samenwerkingsverband beoordeelt of een kind toelaatbaar is voor cluster 3 en 4 van het speciaal onderwijs. Welk samenwerkingsverband de toelaatbaarheidsverklaring moet afgeven, is afhankelijk van de situatie:

- Bij een eerste aanmelding op een school (kind is nog niet ingeschreven) moet een toelaatbaarheidsverklaring worden aangevraagd bij het samenwerkingsverband van de woonplaats van het kind.
- Indien sprake is van een verwijzing door een reguliere basisschool of een sbo-school, moet het samenwerkingsverband waar die school staat de toelaatbaarheidsverklaring afgeven.

- Als de looptijd van een toelaatbaarheidsverklaring afloopt, moet de so-school een nieuwe toelaatbaarheidsverklaring aanvragen bij het samenwerkingsverband dat de vorige/eerste toelaatbaarheidsverklaring heeft afgegeven. Dat geldt ook als de leerling tussentijds is verhuisd.⁸

Bij zowel grensverkeer als verhuizing geeft het samenwerkingsverband dat de eerste toelaatbaarheidsverklaring heeft afgegeven een nieuwe toelaatbaarheidsverklaring af als de looptijd is verstreken. Uitgangspunt hierbij is dat het verwijzende samenwerkingsverband betaalt voor plaatsing in het (voortgezet) speciaal onderwijs en dat er geen prikkels van uitgaan om een korte looptijd van de toelaatbaarheidsverklaring vast te stellen. Dit betekent dat als een leerling verhuist naar de andere kant van het land, het oorspronkelijke samenwerkingsverband blijft betalen totdat er sprake is van een nieuwe aanmelding bij overgang van primair naar voortgezet onderwijs. Als plaatsing in het (voortgezet) speciaal onderwijs na een verhuizing niet meer het meest passende aanbod is, kunnen met het samenwerkingsverband waar de leerling naartoe is verhuisd, afspraken worden gemaakt over een ander passend aanbod. Gaat de leerling na verhuizing met extra ondersteuning naar het reguliere onderwijs, dan wordt dit door het nieuwe samenwerkingsverband bekostigd.⁹

De instellingen van cluster 1 en 2 maken geen deel uit van de samenwerkingsverbanden en kennen een eigen toelatingsprocedure. De Commissie van onderzoek van de instelling beoordeelt of een leerling in aanmerking komt voor het onderwijs op een instelling van cluster 1 of 2. De Commissie van onderzoek kan ook bepalen dat een leerling in aanmerking komt voor begeleiding door de instelling als het kind is of wordt ingeschreven op een reguliere school. Deze commissie bepaalt ook voor welke periode dit geldt en adviseert over de inhoud van de begeleiding.

⁷ <https://www.steunpuntpassendonderwijs-povo.nl/document/vereenvoudiging-bekostiging-po/>

⁸ Artikel 40 lid 11 WEC.

⁹ Artikel 40 lid 10 tot en met 15 WEC.

2.4 Toelaatbaarheidsverklaring vso clusters 3 en 4

Scholen voor voortgezet speciaal onderwijs (vso) die vallen onder cluster 3 en 4, maken deel uit van het samenwerkingsverband vo. Voor de toelating tot deze scholen moet het samenwerkingsverband een toelaatbaarheidsverklaring afgeven. Om een toelaatbaarheidsverklaring te krijgen, moet de leerling voldoen aan criteria die het samenwerkingsverband heeft vastgesteld. Er moet bij de overgang van primair naar voortgezet onderwijs altijd een nieuwe toelaatbaarheidsverklaring worden aangevraagd, ook als de leerling in het basisonderwijs al een toelaatbaarheidsverklaring had. De school waar een leerling is aangemeld, vraagt de toelaatbaarheidsverklaring aan.

Ouders bepalen zelf bij welke school zij hun kind aanmelden. Dat betekent dat zij hun kind ook kunnen aanmelden bij een vso-school die valt onder een aangrenzend samenwerkingsverband. Bij de overgang van primair onderwijs naar voortgezet onderwijs is het samenwerkingsverband waar de woonplaats van de leerling onder valt, verantwoordelijk voor de afgifte van de toelaatbaarheidsverklaring en voor de financiering.

Als leerlingen verhuizen en naar een vso-school in een ander samenwerkingsverband gaan, blijft het oorspronkelijke samenwerkingsverband de kosten dragen. Gaat de leerling na de verhuizing met extra ondersteuning naar het reguliere onderwijs, dan wordt dit bekostigd door het nieuwe samenwerkingsverband. De toelaatbaarheidsverklaring voor het vso is landelijk geldig. De plaatsing in het vso wordt betaald door het samenwerkingsverband dat de toelaatbaarheidsverklaring heeft afgegeven. Dat geldt ook als de leerling verhuist naar een vso-school in een andere regio.¹⁰

2.5 Duur toelaatbaarheidsverklaring

In de wet is geen bepaling opgenomen over de duur van een toelaatbaarheidsverklaring voor het

Sbo. De verklaring blijft in principe geldig tot de overstap naar het voortgezet onderwijs. In de praktijk wordt vaak wel een datum opgenomen om te bezien of de toelaatbaarheidsverklaring wordt verlengd dan wel beëindigd.

Een toelaatbaarheidsverklaring voor het (v)so is landelijk geldig. Het samenwerkingsverband geeft een toelaatbaarheidsverklaring voor minimaal 1 schooljaar af. Als de toelaatbaarheidsverklaring in de loop van een schooljaar wordt afgegeven, moet deze ook het schooljaar daarna nog geldig zijn.¹¹

2.6 Registratie toelaatbaarheidsverklaring

De toelaatbaarheidsverklaringen die worden afgegeven voor cluster 3 en 4, bevatten een aantal specifieke gegevens die moeten worden uitgewisseld met BRON (Basisregistratie Onderwijs). Deze gegevens worden uitgewisseld met BRON via een bericht van het leerlingadministratiesysteem. De toelaatbaarheidsverklaring wordt in BRON geregistreerd bij de inschrijvingsgegevens van de leerling. In de toelaatbaarheidsverklaring moeten in ieder geval de volgende gegevens worden opgenomen, zodat de (v)so-scholen die kunnen uitwisselen met BRON:

- Datum ingang toelaatbaarheidsverklaring: dit betreft de startdatum waarop de toelaatbaarheidsverklaring geldigheid krijgt.
- Bekostigingscategorie: dit betreft het overeengekomen bekostigingsniveau van de ondersteuning.
- Beschikkingsnummer: dit betreft het unieke nummer van de toelaatbaarheidsverklaring.
- Datum einde toelaatbaarheidsverklaring: dit betreft de laatste datum waarop de toelaatbaarheidsverklaring nog geldig is.¹²

¹⁰ <https://www.vanponaarvo.nl/wp-content/uploads/2015/02/Toelating-tot-het-voortgezet-onderwijs.pdf>

¹¹ Artikel 40 lid 15 WEC.

¹²

https://www.poraad.nl/files/themas/passend_onderwijs/tools/registratie_van_de_toelaatbaarheidsverklaring_vso_pdf.pdf

2.7 Toelaatbaarheidsverklaring praktijkonderwijs en leerwegondersteunend onderwijs

Sinds 1 januari 2016 zijn het praktijkonderwijs en leerwegondersteunend onderwijs onderdeel van het stelsel van passend onderwijs. De vo-samenwerkingsverbanden bepalen of een leerling toelaatbaar is tot het praktijkonderwijs of is aangewezen op leerwegondersteunend onderwijs.

Het bestuur van de vo-school of de school voor praktijkonderwijs dient de aanvraag in bij het vo-samenwerkingsverband. Bij de aanvraag voor leerwegondersteunend onderwijs voegt het bevoegd gezag na overleg met de ouders het onderwijskundig rapport. Bij de aanvraag voor een toelaatbaarheidsverklaring voor het praktijkonderwijs voegt het bevoegd gezag het onderwijskundig rapport, samen met de op schrift gestelde zienswijze van de ouders. Als de aangevraagde ondersteuning niet wordt toegekend, moet de vo-school op grond van de zorgplicht een passende plek voor de leerling vinden.

De verwijzing naar het leerwegondersteunend onderwijs of de toelaatbaarheidsverklaring voor het praktijkonderwijs geldt voor de duur van de hele schoolloopbaan, tenzij het samenwerkingsverband heeft gekozen voor *opting out* en voor het leerwegondersteunend onderwijs een andere duur heeft vastgesteld.

Er zijn landelijke criteria voor leerwegondersteunend onderwijs en het praktijkonderwijs.¹³ Een samenwerkingsverband kan wat betreft het leerwegondersteunend onderwijs wel kiezen voor *opting out*. Dit betekent dat het samenwerkingsverband de criteria, de procedure voor en de duur van de toewijzing van leerwegondersteunend onderwijs zelf kan vaststellen. Als gekozen wordt voor *opting out*, moeten alle schoolbesturen binnen het samenwerkingsverband daarmee instemmen.¹⁴

2.8 Procedure afgifte toelaatbaarheidsverklaring

2.8.1 Aanvraag toelaatbaarheidsverklaring

¹³ <https://wetten.overheid.nl/BWBR0005946/2020-08-01/#HoofdstukIIa>

De aanvragende school moet de aanvraag voor een toelaatbaarheidsverklaring indienen bij het samenwerkingsverband. Het samenwerkingsverband kan in zijn ondersteuningsplan beschrijven welke gegevens bij de aanvraag moeten worden overlegd. De aanvragende school moet in ieder geval onderbouwen waarom de leerling niet op de school kan worden ingeschreven dan wel niet op de school ingeschreven kan blijven staan binnen de basisondersteuning en met eventueel extra ondersteuning die de school kan bieden. Wanneer de leerling staat ingeschreven op de school, dient bij de aanvraag voor de toelaatbaarheidsverklaring het ontwikkelingsperspectief van de leerling te worden overlegd. Ook andere documenten uit het leerlingdossier waaruit de ondersteuningsbehoefte van de leerling blijkt, kunnen bij de aanvraag worden overlegd aan het samenwerkingsverband. Van belang is dat de ondersteuningsbehoefte van de leerling duidelijk in beeld wordt gebracht en gebaseerd is op recent onderzoek. Voor het aanvragen van een toelaatbaarheidsverklaring is geen handtekening van ouders vereist, omdat het samenwerkingsverband de wettelijke taak heeft om te beoordelen of een leerling kan worden toegelaten tot het s(b/v)o. Het is wel aan te raden dat scholen ouders betrekken bij de aanvraag voor een toelaatbaarheidsverklaring en hun vragen of zij het met de aanvraag eens zijn.

2.8.2 Zienswijze ouders

Nadat het samenwerkingsverband de aanvraag voor de toelaatbaarheidsverklaring heeft ontvangen, dient het eerst te verifiëren of de ouders bedenkingen hebben tegen de aanvraag. Als de verwachting bij het samenwerkingsverband bestaat dat de ouders bedenkingen hebben, is het samenwerkingsverband wettelijk verplicht de ouders te vragen naar hun zienswijze op de aanvraag. Deze zienswijze moet het samenwerkingsverband meenemen bij het uiteindelijke besluit over het al dan niet afgeven van de toelaatbaarheidsverklaring.

2.8.3 Deskundigenverklaringen

Het samenwerkingsverband is verplicht zich over de aanvraag voor de toelaatbaarheidsverklaring te laten adviseren door twee deskundigen. De

¹⁴ <https://www.onderwijsgeschillen.nl/thema/toelaatbaarheidsverklaring>

deskundigen zijn een orthopedagoog of een psycholoog en afhankelijk van de leerling over wiens toelaatbaarheid wordt geadviseerd ten minste een tweede deskundige, te weten een kinder- of jeugdpsycholoog, een pedagoog, een kinderpsychiater, een maatschappelijk werker of een arts.¹⁵

Het samenwerkingsverband dient het dossier samen te stellen over de aanvraag en moet daarop advies vragen aan de twee deskundigen. Het advies moet gericht zijn op de aanvraag. De deskundige die over de toelaatbaarheidsverklaring advies uitbrengt aan het samenwerkingsverband, mag niet betrokken geweest zijn bij de aanvraag van de toelaatbaarheidsverklaring. De deskundige mag geen medewerker zijn van de school die de aanvraag doet. Ook mag de deskundige niet betrokken zijn geweest bij de begeleiding van de leerling voor wie de toelaatbaarheidsverklaring wordt aangevraagd. De deskundige mag wel in dienst zijn van het samenwerkingsverband, maar een deskundige moet op basis van eigen deskundigheid een zelfstandig en onpartijdig advies geven over de aanvraag van de toelaatbaarheidsverklaring. Een deskundigenadvies dat voortkomt uit een multidisciplinair overleg, voldoet niet aan de eis om advies aan twee onpartijdige deskundigen te vragen. Voor de totstandkoming van een zelfstandig en helder deskundigenadvies is het nodig dat de rol van deskundigen beperkt blijft tot die van onafhankelijke deskundigen die op basis van het door het samenwerkingsverband samengestelde dossier een advies geven.

De deskundigen dienen separate adviezen uit te brengen op grond van een zelfstandig oordeel. Herleidbaar moet zijn welke deskundige welke visie had. Het is niet voldoende indien de tweede deskundige slechts kennisneemt van het integratief beeld dat de eerste deskundige heeft opgesteld en dat advies medeondertekent. Beide deskundigen moeten op basis van het door het samenwerkingsverband aangeleverde dossier ieder voor zich een inzichtelijk advies afgeven over de op de aanvraag van de toelaatbaarheidsverklaring te nemen beslissing.

¹⁵ Artikel 34.8 Besluit bekostiging WPO, artikel 15a Inrichtingsbesluit WVO.

Het advies moet een toetsing bevatten van de aanvraag aan de criteria voor toekenning van een toelaatbaarheidsverklaring, zoals neergelegd in het ondersteuningsplan van het samenwerkingsverband. Het samenwerkingsverband moet controleren of de deskundigenadviezen zorgvuldig tot stand zijn gekomen, de feiten juist zijn vastgesteld en of deze dienen te leiden tot de genomen beslissing. Het samenwerkingsverband kan niet volstaan met verwijzing naar een collectief advies afkomstig van een commissie van advies, omdat niet kan worden vastgesteld wie de eerste en wie de tweede deskundige is en welk zelfstandig, schriftelijk advies elk van hen heeft uitgebracht. Evenmin kan worden vastgesteld of de deskundigen hun opdracht objectief en onpartijdig hebben kunnen vervullen.

2.8.4 Besluitvorming

Na ontvangst van de deskundigenadviezen moet het samenwerkingsverband een besluit nemen op de aanvraag van de toelaatbaarheidsverklaring. De verklaring moet deugdelijk worden gemotiveerd. De belangrijkste overwegingen uit de deskundigenadviezen moeten worden opgenomen in de onderbouwing van het besluit. Indien ouders hun zienswijze op de aanvraag hebben ingediend, moet dit door het samenwerkingsverband in de besluitvorming op de aanvraag te worden meegenomen.

De directeur van het samenwerkingsverband is bevoegd om mandaat te verlenen aan anderen, bijvoorbeeld de toelaatbaarheidscommissie, om over een toelaatbaarheidsverklaring te beslissen.

De toelaatbaarheidsverklaring is een besluit in de zin van de Algemene wet bestuursrecht. Dit betekent dat in het besluit tot afgifte van de toelaatbaarheidsverklaring een bezwaarclausule moet worden opgenomen, waarin is bepaald dat als ouders het niet eens zijn met de inhoud van het besluit, zij hiertegen in bezwaar kunnen gaan door binnen 6 weken nadat het besluit is bekendgemaakt, een bezwaarschrift in te dienen bij het samenwerkingsverband.

2.9 Geschillenprocedure

Tegen een besluit van een samenwerkingsverband over een toelaatbaarheidsverklaring of over de toewijzing van leerwegondersteunend onderwijs kunnen betrokken ouders, maar ook het schoolbestuur, bezwaar indienen. Het bezwaar moet worden ingediend binnen 6 weken nadat het besluit is bekendgemaakt. Elk samenwerkingsverband is wettelijk verplicht voor deze bezwaarschriftprocedure een (bezwaar)adviescommissie te hebben. De (bezwaar)adviescommissie brengt advies uit aan het samenwerkingsverband, dat vervolgens een beslissing moet nemen op het bezwaar. In plaats van zelf een (bezwaar)adviescommissie op te richten, kan een samenwerkingsverband zich aansluiten bij de Landelijke Bezwaaradviescommissie Toelaatbaarheidsverklaring (LBT). Deze commissie is op verzoek van een aantal samenwerkingsverbanden door Stichting Onderwijsgeschillen ingesteld. De commissie bestaat uit voorzitters en leden die over specifieke kennis en deskundigheid beschikken die nodig is voor het beoordelen van de bezwaren.

Indien het samenwerkingsverband een bezwaarschrift heeft ontvangen en is aangesloten bij de LBT, moet het samenwerkingsverband advies over het bezwaar vragen aan de LBT door bij de LBT een zaak in te dienen. Het samenwerkingsverband biedt daarbij het bezwaar, voorzien van een verweerschrift en bijlagen, binnen 14 dagen aan de LBT aan en stelt bezwaarde daarvan in kennis. Het samenwerkingsverband moet bij zijn verzoek om advies de volgende stukken indienen:

- Het besluit over de toelaatbaarheidsverklaring waartegen het bezwaar is gericht;
- Het bezwaar en het verweer;
- Alle overige op het besluit betrekking hebbende documenten;
- De gronden waarop het samenwerkingsverband het bezwaar van betrokkene afwijst;
- Naam en adres van samenwerkingsverband en bezwaarde;

- Een op naam gestelde volmacht in het geval de bestuurder niet zelf de hoorzitting bijwoont. De volmacht mag ook ter zitting worden overgelegd. Een doorlopende volmacht is toegestaan.
- De formele naam van het samenwerkingsverband (volgens pagina 1 uittreksel Kamer van Koophandel);
- Alle stukken uit het dossier van het samenwerkingsverband die ten grondslag liggen aan de toelaatbaarheidsverklaring; de procedures, de criteria voor een toelaatbaarheidsverklaring uit het ondersteuningsplan;
- Het schoolondersteuningsprofiel van de school die de toelaatbaarheidsverklaring heeft aangevraagd.

Nadat het samenwerkingsverband de LBT om advies heeft gevraagd, wordt een zitting gehouden waarvoor bezwaarde en het samenwerkingsverband worden uitgenodigd. Als ouders bezwaar hebben gemaakt, is het schoolbestuur dat de toelaatbaarheidsverklaring aanvraag ook belanghebbende en wordt het daarom ook uitgenodigd. Heeft, andersom, het schoolbestuur bezwaar gemaakt, dan worden de ouders ook uitgenodigd voor de zitting.

Tijdens de zitting krijgen partijen gelegenheid om hun standpunten nader toe te lichten. Na sluiting van de zitting zal de LBT zich beraden om daarna zo spoedig als mogelijk advies uit te brengen (in beginsel binnen 4 weken). Het samenwerkingsverband moet op basis van het advies van de LBT de toelaatbaarheidsbeslissing heroverwegen. Voor zover die heroverweging daartoe aanleiding geeft, herroept het samenwerkingsverband het bestreden besluit en neemt het, voor zover nodig, in de plaats daarvan een nieuw besluit. De beslissing op bezwaar moet door het samenwerkingsverband worden genomen uiterlijk binnen 12 weken gerekend vanaf de dag na die waarop de termijn voor het indienen van het bezwaar is verstreken. Tegen de nieuwe beslissing van het samenwerkingsverband kan beroep worden ingesteld bij de rechtbank, sector bestuursrecht.¹⁶ Dit beroep moet worden ingesteld binnen 6 weken nadat de beslissing op bezwaar is bekendgemaakt. Tegen de uitspraak

¹⁶ <https://onderwijsgeschillen.nl/commissie/landelijke-bezwaaradviescommissie-toelaatbaarheidsverklaring-lbt/procedure>

van de bestuursrechter kan in hoger beroep worden gegaan bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State.

2.10 Bewaartermijn toelaatbaarheidsverklaring

Hoe samenwerkingsverbanden moeten omgaan met leerlingengegevens is vastgelegd in de wet. In artikel 18a lid 13 WPO en artikel 17a lid 14 WVO staat hierover het volgende:

Het samenwerkingsverband is bevoegd gegevens over gezondheid als bedoeld in artikel 4, onderdeel 15, van de Algemene verordening gegevensbescherming te verwerken met betrekking tot leerlingen, voor zover dit noodzakelijk is voor de uitoefening van de taken, bedoeld in het zesde lid, onderdelen b tot en met d.

En even verderop staat:

Het samenwerkingsverband bewaart de gegevens tot drie jaar na afloop van:

- a. de beoordeling van de toelaatbaarheid van de leerling tot het onderwijs aan een speciale school voor basisonderwijs in het samenwerkingsverband of tot het speciaal onderwijs,*
- b. de advisering over de ondersteuningsbehoefte van de leerling aan het bevoegd gezag van de school waar de leerling is aangemeld of ingeschreven, of*
- c. de toewijzing van ondersteuningsmiddelen of ondersteuningsvoorzieningen aan de school, voor zover het voor die toewijzing nodig was gegevens van de leerling als bedoeld in de eerste volzin te verwerken.*

Doorgaans wordt ervan uitgegaan dat het gaat om het bewaren van 'persoonsgegevens', maar in de eerste zin van het hierboven weergegeven wetsartikel wordt gesproken van 'gegevens over

gezondheid'. Het is dus niet zo dat samenwerkingsverbanden per definitie alle persoonsgegevens van een leerling voor wie een toelaatbaarheidsverklaring is afgegeven, na drie jaar moeten vernietigen. Deze bewaartermijn heeft betrekking op gezondheidsgegevens, oftewel alle gegevens over de lichamelijke en geestelijke gezondheid van de leerling. Daaronder valt medische informatie, informatie over het IQ en de beperking, maar bijvoorbeeld ook beschrijvingen van het gedrag. Al die gegevens moeten uiterlijk 3 jaar na de afgifte van de toelaatbaarheidsverklaring worden vernietigd. Overschrijding van deze termijn kan leiden tot bekostigingssancties en/of een boete van de Autoriteit Persoonsgegevens. Andere persoonsgegevens van leerlingen, zoals NAW-gegevens, mogen wel langer dan 3 jaar worden bewaard. De AVG schrijft echter voor dat hiervoor een duidelijke grondslag en gerechtvaardigd doel moeten zijn. Is deze grondslag of gerechtvaardigd doel er niet, dan mogen ook die gegevens niet langer dan 3 jaar worden bewaard.

Ook het onderliggende dossier van de leerling en het advies van de deskundigen bevatten meestal informatie over de gezondheid van de leerling. Ook die gegevens mogen niet langer dan 3 jaar worden bewaard. Naar de letter van de wet is het toegestaan om alleen de gezondheidsgegevens uit het dossier te verwijderen (zwart te lakken), maar het is verstandig om het hele dossier 3 jaar na afgifte van de toelaatbaarheidsverklaring te vernietigen. Ook hier geldt namelijk de eis van doelbinding en proportionaliteit: het samenwerkingsverband moet kunnen aantonen dat het noodzakelijk is om het dossier/het advies van deskundigen langer dan 3 jaar te bewaren. Die noodzaak is er in de meeste gevallen niet. Zo is het kunnen monitoren wanneer langer lopende beschikkingen aflopen (en daarop te kunnen anticiperen) geen acceptabel motief, omdat het samenwerkingsverband dat ook kan zien in de Kijkglazen van DUO.

Het is evenmin geoorloofd een toelaatbaarheidsverklaringdossier langer te bewaren met het oog op een eventuele nieuwe (verlengings)aanvraag. Als een tlv-beschikking afloopt, moet de betreffende school een nieuwe

aanvraag met actuele informatie indienen. Het samenwerkingsverband begint de aanvraag dus blanco: de ondersteuningsbehoefte van de leerling wordt op dat moment gewogen, zonder daarbij terug te vallen op informatie uit het 'oude' dossier.

Ook voor het toekennen van leerlinggebonden arrangementen door samenwerkingsverbanden en het geven van leerlinggebonden adviezen aan scholen geldt de eis dat gezondheidsgegevens van leerlingen uiterlijk 3 jaar mogen worden bewaard. Het is raadzaam om dossiers van leerlingen in het kader van arrangementen of adviezen na uiterlijk 3 jaar te vernietigen.

Samenwerkingsverbanden moeten bekostigingsinformatie 7 jaar bewaren.¹⁷ Ook de tlv-beschikkingen bevatten bekostigingsinformatie. De nettobekostiging van het samenwerkingsverband wordt bepaald door het aantal tlv-beschikkingen (inclusief de duur en hoogte van het bekostigingsniveau) dat het samenwerkingsverband heeft afgegeven. Daarom moet het samenwerkingsverband de tlv-beschikkingen 7 jaar bewaren. Informatie over de gezondheid van de leerling echter moet (in elk geval 3 jaar na de afgifte) uit de beschikking worden verwijderd. Het is in het kader van de bekostiging dus relevant om tot 7 jaar na afgifte een kopie van de tlv-beschikking te bewaren met:

- NAW-gegevens van de leerling;
- De datum van afgifte;
- Het bekostigingsniveau;
- Het advies van de deskundigen, mits gezondheidsgegevens zijn verwijderd;
- De datum van afloop van de beschikking.¹⁸

¹⁷ Artikel 172 lid 3 WPO, artikel 130a lid 3 WVO.

3. Ontwikkelingsperspectief

3.1 Voor wie is ontwikkelingsperspectief verplicht?

Scholen zijn verplicht een ontwikkelingsperspectief op te stellen voor alle leerlingen in het (voortgezet) speciaal onderwijs, praktijkonderwijs en speciaal basisonderwijs. Ook is het opstellen van een ontwikkelingsperspectief verplicht voor leerlingen die extra ondersteuning krijgen in het regulier basis- en voortgezet onderwijs. Voor leerlingen die ondersteuning krijgen vanuit het reguliere (basis)ondersteuningsaanbod, zoals begeleiding bij dyslexie of kortdurende remedial teaching, is geen ontwikkelingsperspectief nodig.

Er is in beginsel geen ontwikkelingsperspectief nodig:

- Voor leerlingen in het reguliere onderwijs, die ondersteuning nodig hebben die valt onder de basisondersteuning;
- Voor leerlingen met leerwegondersteunend onderwijs, tenzij deze leerlingen ook extra ondersteuning krijgen die niet onder de basisondersteuning valt;
- Voor leerlingen met dyslexie en dyscalculie (die vallen onder de basisondersteuning);
- Voor hoogbegaafde leerlingen. In de basisondersteuning moet rekening worden gehouden met de onderwijsbehoefte van hoogbegaafde leerlingen.

In alle gevallen geldt, dat als deze leerlingen ook extra ondersteuning krijgen die niet onder de basisondersteuning valt, er een ontwikkelingsperspectief opgesteld moet worden. Als het samenwerkingsverband bijvoorbeeld middelen inzet in aanvulling op de basisondersteuning, voor specifieke voorzieningen voor hoogbegaafde leerlingen, is voor de leerlingen die daar gebruik van maken een ontwikkelingsperspectief nodig.

¹⁸ <https://www.steunpuntpassendonderwijs-povo.nl/wp-content/uploads/2020/08/De-bewaartermijn-van-de-TLV-hoe-zit-het-nu-precies.pdf>

3.2 Doel ontwikkelingsperspectief

In de toelichting bij de Wet passend onderwijs worden verschillende doelen van het ontwikkelingsperspectief genoemd, onder andere:

- Het biedt de school handvatten om het onderwijs af te stemmen op de ondersteuningsbehoefte van de leerling.
- Het is een instrument voor de communicatie met ouders.
- Met het ontwikkelingsperspectief kan verantwoording worden afgelegd over de bereikte resultaten. Dit kan bijdragen aan het verbeteren van de leerresultaten en het vergroten van de opbrengstgerichtheid van scholen.

De planlast is met het invoeren van het ontwikkelingsperspectief verminderd. Scholen hoeven niet meer elk schooljaar een handelingsplan te maken, maar slechts één keer een ontwikkelingsperspectief vast te stellen. Dit hoeft alleen te worden bijgesteld als dat uit de jaarlijkse evaluatie blijkt. Een handelingsplan zoals scholen die hanteerden voor inwerkingtreding van de Wet passend onderwijs is dus niet meer verplicht, maar het staat scholen wel vrij om naast een ontwikkelingsperspectief een handelingsplan voor een leerling op te stellen.

3.3 Inhoud ontwikkelingsperspectief

Het ontwikkelingsperspectief moet binnen 6 weken na de inschrijving of de definitieve plaatsing van de leerling worden vastgesteld door het schoolbestuur. Het opstellen van het ontwikkelingsperspectief gebeurt meestal door de intern begeleider of zorgcoördinator in samenwerking met de leraar en de ouders. Hierin staat wat het uitstroomprofiel van de leerling is en welke onderwijsdoelen daarbij horen. Voor leerlingen in het reguliere onderwijs wordt ook opgenomen welke begeleiding en ondersteuning voor hen nodig is. Belangrijke informatie voor het maken van het ontwikkelingsperspectief is de informatie die ouders geven over eerder gegeven ondersteuning en de situatie thuis. Soms is het nodig dat er door een deskundige vanuit het samenwerkingsverband extra onderzoek wordt gedaan.

Het ontwikkelingsperspectief kent een aantal verplichte onderdelen:

- Het uitstroomprofiel: de onderwijssoort of het vervolgonderwijs waarnaar de leerling naar verwachting zal uitstromen dan wel het soort arbeid of de vorm van dagbesteding waarnaar uitstroom van de leerling wordt verwacht;
- De onderbouwing van het uitstroomprofiel;
- De belemmerende en bevorderende factoren die van invloed zijn op het onderwijs aan de leerling. Dit zijn kindgebonden en omgevingsfactoren die (mede) bepalen of een leerling een bepaalde uitstroombestemming kan bereiken, zoals motivatie of een stimulerende thuisomgeving;
- Het handelingsdeel: een omschrijving van de individuele begeleiding die is afgestemd op de behoefte van de leerling.
- Afwijking van het onderwijsprogramma. Het ontwikkelingsperspectief van leerlingen in het reguliere basis- en voortgezet onderwijs vermeldt ook wanneer wordt afgeweken van één of meer onderdelen van het onderwijsprogramma. Dit geldt niet voor leerlingen in het speciaal basisonderwijs of (voortgezet) speciaal onderwijs.
- Vervangende onderwijsdoelen: als de kerndoelen niet voor een leerling gehanteerd kunnen worden, wordt in het ontwikkelingsperspectief aangegeven welke vervangende onderwijsdoelen er zijn. Dit is alleen vastgelegd voor het basisonderwijs en (voortgezet) speciaal onderwijs.
- Afwijken van de onderwijstijd: het ontwikkelingsperspectief vermeldt de afspraken die zijn gemaakt over het onderwijsaanbod, toetsing, begeleiding door de school en de beoogde duur. De ouders van de leerling moeten hiervan op de hoogte zijn en het handelingsdeel van het ontwikkelingsperspectief hebben ondertekend.¹⁹

De ondersteuning die onder de basisondersteuning valt, hoeft niet te worden beschreven in het ontwikkelingsperspectief. Op het ontwikkelingsperspectief is de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) van toepassing. Uit de AVG volgt dat in het

¹⁹ Artikel 40a WPO, artikel 41a WEC, artikel 26 WVO.

ontwikkelingsperspectief alleen persoonsgegevens mogen staan die noodzakelijk zijn voor het doel ervan.

3.4 Totstandkoming ontwikkelingsperspectief

Het ontwikkelingsperspectief bestaat uit twee onderdelen. Het deel dat is gericht op de langetermijntoekomst en het uitstroomprofiel, en het handelingsdeel dat gaat over de individuele ondersteuning. Over het eerste deel moet de school met ouders op overeenstemming gericht overleg voeren. Dit houdt in dat zowel de school als de ouders een open en reëel overleg voeren over het ontwikkelingsperspectief. Het is de bedoeling dat ouders en school het samen eens zijn over dat deel, maar het is niet verplicht.

Wat betreft het handelingsdeel hebben ouders instemmingsrecht. Dat betekent dat dit niet kan worden vastgesteld als ouders het er niet mee eens zijn. Het is echter niet zo dat wanneer school met de ouders geen overeenstemming kan bereiken over het handelingsdeel van het ontwikkelingsperspectief, de school geen zorgplicht meer voor die leerling heeft. In de memorie van toelichting bij de Wet passend onderwijs is hierover het volgende opgenomen.

“Dit wetsvoorstel strekt er als gezegd toe dat de school het handelingsdeel, als onderdeel van het ontwikkelingsperspectief, pas vast kan stellen nadat de school daarover met de ouders overeenstemming heeft bereikt. Wanneer de school (nog) geen overeenstemming weet te bereiken met ouders over het handelingsdeel, betekent dit niet dat de school de leerling niet meer kan of zou hoeven te begeleiden. (...) Scholen zijn gehouden hun leerlingen in alle gevallen de nodige begeleiding te bieden. Ook als er nog geen overeenstemming is tussen de school en de ouders over het schriftelijk vast te stellen handelingsdeel. Het is de professionele verantwoordelijkheid van de school dat de leerling in de klas daar niets van merkt.”

²⁰ Zie voor nadere informatie ons katern over toelating, schorsing en verwijdering van leerlingen.

Bovenstaande geldt ook nu ouders instemmingsrecht op het handelingsdeel van het ontwikkelingsperspectief hebben. Wanneer het ontwikkelingsperspectief niet kan worden vastgesteld, omdat instemming van ouders op het handelingsdeel ontbreekt, dan kan zich de situatie voordoen dat de school handelingsverlegen wordt en om die reden niet meer aan de ondersteuningsbehoefte van de leerling kan voldoen. De school kan dan besluiten tot verwijdering van de leerling van de school.²⁰

De school moet ten minste 1 keer per schooljaar het ontwikkelingsperspectief samen met de ouders evalueren. Daarna kan het ontwikkelingsperspectief bijgesteld worden als dat nodig is. Ook over de bijstelling moet eerst met de ouders op overeenstemming gericht overleg worden gevoerd. In het vso wordt ook de leerling betrokken bij de evaluatie van het ontwikkelingsperspectief, als deze leerling meerderjarig en handelingsbekwaam is. Als het niet lukt om overeenstemming te bereiken over het ontwikkelingsperspectief, kunnen ouders een geschil voorleggen aan de Geschillencommissie passend onderwijs (GPO). Deze commissie behandelt onder andere geschillen over de vast- en bijstelling van het ontwikkelingsperspectief. De GPO is ondergebracht bij Stichting Onderwijsgeschillen.²¹

Van belang is dat het ontwikkelingsperspectief voldoende aansluit bij de ondersteuningsbehoefte van de leerling. Het ontwikkelingsperspectief wordt begrensd door de kaders van het schoolondersteuningsprofiel. Ook als leerlingen buiten de school passend onderwijs ontvangen, blijft de school verantwoordelijk voor het bijstellen van het ontwikkelingsperspectief. Ook een ontwikkelingsperspectief dat dient om een arrangement aan te vragen bij het samenwerkingsverband is een ontwikkelingsperspectief in de zin van de wet.²²

²¹ Zie voor meer informatie over de procedure bij de GPO:

<https://www.onderwijsgeschillen.nl/commissie/geschillencommissie-passend-onderwijs-gpo/procedure>.

²² <https://www.onderwijsgeschillen.nl/thema/ontwikkelingsperspectief>

4. Maatwerkoplossingen

4.1 Mogelijke maatwerkoplossingen

Wanneer een school niet aan de ondersteuningsbehoefte van een leerling kan voldoen, kan de school het samenwerkingsverband verzoeken mee te denken over passende maatwerkoplossingen voor de leerling. Mogelijke oplossingen kunnen zijn het toekennen van een arrangement vanuit het samenwerkingsverband, maar ook het aanbieden van een observatieplek of symbiose of afwijking van de onderwijstijd.

4.2 Arrangement

Het samenwerkingsverband gaat over de toewijzing van extra hulp op school. De school kan hiervoor een arrangement aanvragen bij het samenwerkingsverband wanneer zij niet meer vanuit de basisondersteuning kan voorzien in de ondersteuningsbehoefte van een leerling. Het samenwerkingsverband beslist op basis van haar ondersteuningsplan of en zo ja welk arrangement aan de leerling kan worden toegekend. In een arrangement staat precies beschreven welke extra ondersteuning een leerling krijgt van een van de scholen van het samenwerkingsverband. Een arrangement is maatwerk. Arrangementen kunnen dus van elkaar verschillen in intensiteit, kosten en duur. De toekenning van een arrangement is tijdelijk. Met uitzondering van de toekenning van een toelaatbaarheidsverklaring bestaan er over het algemeen drie soorten arrangementen:

1. een intern arrangement: school kan zelf invulling geven aan het plan van aanpak;
2. een intern arrangement met expertise: hierbij kan de school veel zelf, aangevuld met de inzet van een expert binnen de school;
3. extern arrangement: hierbij komt iemand van buiten in de klas ondersteunen, bijvoorbeeld een remedial teacher of een onderwijsassistent.

In het ondersteuningsplan van het samenwerkingsverband staat beschreven welke arrangementen het samenwerkingsverband kan toekennen aan een leerling. De school doet er verstandig aan om de aanvraag van het arrangement met ouders te bespreken bij de evaluatie

van het ontwikkelingsperspectief. Voor de aanvraag van het arrangement bij het samenwerkingsverband hoeft de school geen toestemming van de ouders te vragen, omdat het samenwerkingsverband de wettelijke taak heeft om ondersteuningsmiddelen en -voorzieningen toe te wijzen aan de school. Wanneer het samenwerkingsverband het arrangement heeft toegekend, zal dit wel met ouders besproken moeten worden, omdat de uitvoering van het arrangement vastgelegd moet worden in het handelingsdeel van het ontwikkelingsperspectief waarover ouders een instemmingsrecht hebben. Het samenwerkingsverband kan voor ouders en het schoolbestuur een interne bezwaarmogelijkheid openstellen voor het geval zij het niet eens zijn met de toekenning of afwijzing van het arrangement, maar het samenwerkingsverband is niet wettelijk verplicht om deze mogelijkheid te bieden.

4.3 Tijdelijk (fulltime) onderwijs volgen op andere school

Een leerling kan tijdelijk fulltime onderwijs op een andere school volgen dan waar hij is ingeschreven. Dit kan binnen het primair onderwijs van een reguliere naar een andere reguliere school gedurende maximaal 3 aaneengesloten maanden en binnen het voortgezet onderwijs van een reguliere school naar een andere reguliere school voor ten hoogste 50% van de klokuren van het onderwijsprogramma. Ook is het mogelijk om tijdelijk onderwijs te volgen in het speciaal onderwijs.

Tijdelijk onderwijs volgen op een andere school kan voor de volgende situaties worden ingezet:

- Observatie van de leerling;
- Als er elders tijdelijk of aaneengesloten expertise nodig is;
- Opname in een instelling.

Observatie van de leerling

Bij de observatie van de leerling gaat het om leerlingen van wie het niet duidelijk is of ze nog op de juiste plek zitten of om leerlingen die zijn vastgelopen. Er kan maximaal 3 maanden worden gekeken of een andere school passender is. De reden hiervoor is dat binnen deze periode duidelijk moet kunnen worden waar de leerling definitief wordt ingeschreven. In deze gevallen moet in elk geval afspraken worden gemaakt over de termijn, de aanwezigheid van leraren,

onderwijsondersteunend personeel en andere begeleiding van de leerling en het bedrag voor de personele en materiële kosten dat het bevoegd gezag van de WPO- of WVO-school betaalt aan het bevoegd gezag van de school waar de leerling ter observatie wordt geplaatst.²³ Scholen die onder hetzelfde bevoegd gezag vallen, hoeven geen overeenkomst te sluiten.

Als er elders tijdelijk of aaneengesloten expertise nodig is

Er zijn leerlingen voor wie het nuttig kan zijn om langdurig een deel van het onderwijsprogramma op een andere school te volgen. Het gaat dan bijvoorbeeld om leerlingen die een auditieve of visuele beperking hebben en die voor het aanleren van bepaalde vaardigheden op de specialisatie van de instellingen voor cluster 1 of 2 zijn aangewezen.

Opname in een instelling

Hierbij gaat het om leerlingen die worden opgenomen in een open instelling, zoals een revalidatiecentrum, instelling voor jeugdzorg(plus) of justitiële jeugdinrichting. De leerling volgt onderwijs op de school die aan die instelling is verbonden. Duurt de opname in een instelling minder dan 3 maanden, dan kan de leerling ingeschreven blijven op de school van herkomst.

Wanneer de opname langer duurt, dient de leerling te worden ingeschreven op de school die aan de instelling is verbonden.²⁴

4.4 Symbiose vanuit het speciaal (voortgezet) onderwijs

Onder voorwaarden kunnen leerlingen van een school voor speciaal (voortgezet) onderwijs een deel van het onderwijs in het reguliere onderwijs volgen en sinds 1 augustus 2013 ook op een andere school voor so of vso of een mbo-instelling (educatie). Leerlingen kunnen in het kader van symbiose voor een deel van de tijd onderwijs volgen in een andere school. De eventuele kosten die hieraan zijn verbonden voor de andere

school, dienen door de (v)so-school te worden vergoed uit de bekostiging die het (v)so voor deze leerling ontvangt. Hierover moeten beide partijen afspraken maken. Er geldt geen minimumaantal uren voor symbiose.²⁵

4.4.1 Maximumaantal uren op andere school

De grens voor een acceptabele bepaling van de omvang van een minimumverblijf op de school waar de leerling is ingeschreven, is niet in de wet vastgelegd. Deze grens kan worden bepaald door in het aanbod van de school een onderscheid te maken tussen een kerncurriculum en een differentieel curriculum. In het kerncurriculum neemt de school waar de leerlingen zijn ingeschreven een aanbod op dat voor alle kinderen onmisbaar lijkt voor verdere ontwikkeling naar een eventuele vervolgopleiding of beroepen die behoort tot de gewenste brede vorming die van een school voor speciaal onderwijs redelijkerwijs mag worden verwacht. In het differentieel curriculum, dat in de vorm van symbiose wordt aangeboden, kan de school onderwerpen opnemen die stoelen op de voorkeuren en behoeften van de leerlingen in relatie tot hun ontwikkelingsperspectief of hun (toekomst)mogelijkheden. De Inspectie van het Onderwijs gaat ervan uit dat in het kader van de symbioseregeling het differentieel curriculum per schoolweek ten hoogste 60% bedraagt van het aantal uren waarin de school gemiddeld per week onderwijs verzorgt. Wanneer een leerling gedurende meer dan 60% van de onderwijstijd onderwijs volgt op een 'andere' school op basis van symbiose gaat de inspectie ervan uit dat inschrijving op die 'andere' school nodig is. Let wel: dit is geen wettelijk bepaalde grens, maar een op basis van de bedoeling van de wet beredeneerde grens. Dat houdt in dat in alle (individuele) gevallen het belang van de leerling moet worden afgewogen tegen het hanteren van deze norm.

4.4.2 Symbiose-overeenkomst

In artikel 12 van het Onderwijskundig besluit WEC staan de voorwaarden beschreven waaraan de symbiose-overeenkomst moet voldoen. Deze

²³ Artikel 34.11 lid 3 Besluit bekostiging WPO, artikel 7c lid 3 Bekostigingsbesluit WVO.

²⁴ <https://www.steunpuntpassendonderwijs-povo.nl/wp-content/uploads/2020/10/Tijdelijk-fulltime-onderwijs-volgen-op-een-andere-school-1.pdf>

²⁵ Artikel 12 en 13 Onderwijskundig besluit WEC.

gelden ook voor het geval er sprake is van symbiose tussen twee scholen van hetzelfde bevoegd gezag. De Inspectie van het Onderwijs gaat ermee akkoord dat de scholen de schriftelijke overeenkomst inbedden in het ontwikkelingsperspectief. Over enkele onderdelen die de symbiose-overeenkomst moet omvatten, hebben partijen immers al eerder afspraken gemaakt. Deze zijn schriftelijk vastgelegd in het ontwikkelingsperspectief.

In het ontwikkelingsperspectief is al opgenomen:

- De tijdspanne waarin de leerling onderwijs op de andere school volgt;
- De inhoud van het onderwijs (onderwijsactiviteiten, vakken);
- De omvang (aantal uren) en wie het onderwijs of de activiteiten uitvoert.

Het ontwikkelingsperspectief verwijst in het handelingsdeel naar het onderwijs dat de ontvangende school in symbiose uitvoert. Daarmee is dat deel van het ontwikkelingsperspectief al een overeenkomst tussen verwijzende en ontvangende school. De school moet het ontwikkelingsperspectief dan aanvullen met informatie die verplicht is in de symbiose-overeenkomst en die niet verplicht is in een ontwikkelingsperspectief.

Concreet houdt dit in dat in het ontwikkelingsperspectief ook moet komen te staan:

- Of, en zo ja, welk bedrag de inschrijfschool waar de leerling staat ingeschreven voor door de leerling verbruikte materialen jaarlijks aan het bevoegd gezag van de ontvangende school zal betalen, en
- Of, en zo ja, welk bedrag de inschrijfschool waar de leerling staat ingeschreven voor het gebruik van de lokalen van de ontvangende school zal betalen. Om de overeenkomst rechtsgeldig te maken moeten de schoolbesturen van de inschrijfschool en de ontvangende school het ontwikkelingsperspectief beide ondertekenen.

²⁶ Artikel 15 WPO, artikel 6h WVO.

4.5 Symbiose vanuit reguliere onderwijs

Leerlingen in het regulier (voortgezet) onderwijs kunnen onder voorwaarden een deel van het onderwijs in het (voortgezet) speciaal onderwijs volgen.²⁶ Dit kan voor maximaal 3 maanden. In dat geval moeten er afspraken gemaakt worden over de termijn, de vakken, het aantal lessen per week en de aanwezigheid van leraren, onderwijsondersteunend personeel en andere begeleiding van de leerling. Scholen die vallen onder hetzelfde bevoegd gezag hoeven geen overeenkomst te sluiten, maar moeten de onderwerpen op een manier regelen die voor beide betrokken scholen duidelijk is.

Ook voor leerlingen in het reguliere (voortgezet) onderwijs die via symbiose een deel van het onderwijs in het (voortgezet) speciaal onderwijs kunnen volgen, geldt dat de inspectie ermee akkoord gaat dat de scholen de schriftelijke overeenkomst inbedden in het ontwikkelingsperspectief.²⁷

4.6 Afwijking onderwijstijd op grond van Variawet

Het uitgangspunt van de onderwijswetgeving is dat alle kinderen onderwijs volgen op school, maar dat is niet altijd mogelijk. Soms kunnen kinderen vanwege psychische of lichamelijke beperkingen tijdelijk niet of niet volledig naar school. De school kan voor deze leerlingen een op maat gemaakt onderwijsprogramma aanbieden door af te wijken van het minimumaantal uren onderwijstijd. Het afwijken van de verplichte onderwijstijd is een mogelijkheid om extra ondersteuning aan de leerling te bieden. Zo kan de school er optimaal aan werken dat de leerling ondanks de lichamelijke en/of psychische problemen de onderwijsdoelen en de vooraf bepaalde uitstroombestemming behaalt.

Om een leerling een aangepast onderwijsprogramma aan te kunnen bieden, is instemming nodig van de inspectie. Hierbij moet het bevoegd gezag met een goede onderbouwing komen van de beslissing om de leerling minder onderwijs op school te laten volgen. Dit doet het bevoegd

²⁷ <https://www.onderwijsinspectie.nl/documenten/richtlijnen/2020/06/04/symbiose-richtlijn-en-wettelijk-kader>

gezag aan de hand van een ontwikkelingsperspectief. Daarnaast verklaart het bevoegd gezag dat de ouder(s) van de leerling op de hoogte is/zijn en het handelingsdeel van het ontwikkelingsperspectief heeft/hebben ondertekend.

In het ontwikkelingsperspectief wordt onderbouwd waarom de afwijking van onderwijstijd noodzakelijk is voor de leerling, waaruit het op maat aangeboden onderwijsprogramma bestaat en om hoeveel uren onderwijstijd per week het gaat. Daarnaast wordt in het ontwikkelingsperspectief beschreven hoe de leerling weer toegroeit naar het volledig aantal uren onderwijs op school. Doordat een leerling mogelijk niet gelijk en misschien nooit volledig kan deelnemen aan het onderwijs, zal er ieder jaar opnieuw een aanvraag gedaan moeten worden voor afwijking van onderwijstijd, totdat de leerling volledig naar school gaat of niet meer is ingeschreven op de school. Het bevoegd gezag moet dan in het ontwikkelingsperspectief aangeven wat het eraan doet om te bewerkstelligen dat de leerling alsnog ingroeit.

Niet in alle gevallen is instemming nodig van de inspectie met afwijking van de onderwijstijd. Als een leerling ziek is (bijvoorbeeld griep heeft) en er is geen noodzaak tot aanpassing van het onderwijsprogramma, dan is instemming niet nodig.²⁸

In de beleidsregel inzake het instemmen met afwijking van het verplichte minimumaantal uren onderwijstijd WPO, WEC en WVO en het verlenen van ontheffingen WEC en Onderwijskundig besluit WEC kan worden nagelezen welke eisen aan de motivering in het ontwikkelingsperspectief worden gesteld.²⁹

4.7 Particuliere initiatieven

Schoolbesturen en samenwerkingsverbanden moeten zorgen voor een zo passend mogelijke plek in het onderwijs voor elke leerling. Zij mogen de rijksbekostiging niet besteden aan particuliere instanties. Schoolbesturen

²⁸ <https://www.onderwijsinspectie.nl/onderwerpen/onderwijstijd/maatwerk-in-onderwijstijd-voor-leerlingen-met-een-beperking>.

²⁹ <https://wetten.overheid.nl/BWBR0041216/2018-08-01>

mogen het onderwijs ook niet uitbesteden (met uitzondering van de mogelijkheid tot symbiose of de plaatsing van een leerling op een orthopedagogisch en didactisch centrum (OPDC). Particuliere initiatieven (exclusief erkende particuliere scholen) en bijvoorbeeld zorgboerderijen hebben een aanbod dat formeel niet als onderwijs(tijd) wordt gezien. Scholen mogen extern wel expertise inhuren en materialen inkopen om in te zetten ten behoeve van het onderwijs en de ondersteuning op school. De school is en blijft in dat geval verantwoordelijk voor het onderwijs.

4.8 Orthopedagogisch didactisch centrum (OPDC)

Een OPDC is een bovenschoolse voorziening, verbonden aan een samenwerkingsverband (ook wel rebound genoemd). Het is een dienstencentrum van het samenwerkingsverband waarin deskundig personeel werkzaam is dat te hulp geroepen kan worden voor orthopedagogische of -didactische taken of waar leerlingen tijdelijk opgevangen kunnen worden. De scholen die zijn aangesloten bij het samenwerkingsverband dienen de voorzieningen voor een toereikende organisatie en deskundige ondersteuning van het onderwijs te bekostigen. De leerlingen die gebruikmaken van de diensten van het OPDC blijven ingeschreven op de reguliere school. De maximale verblijfsduur in het primair onderwijs is een halfjaar. In bijzondere gevallen kan deze periode worden verlengd met maximaal een halfjaar. In het voortgezet onderwijs is de maximale verblijfsduur 2 jaar. De Inspectie van het Onderwijs heeft op haar website uiteengezet waaraan de inrichting van een OPDC moet voldoen.³⁰

³⁰ <https://www.onderwijsinspectie.nl/onderwijssectoren/toezicht-op-samenwerkingsverbanden-passend-onderwijs/inrichting-en-voorschriften-orthopedagogisch-didactisch-centrum>

5. Toestemmingsvereiste en uitwisseling persoonsgegevens tussen school en samenwerkingsverband

5.1 Verwerking persoonsgegevens door samenwerkingsverband

Om persoonsgegevens te mogen verwerken geldt de eis dat de verwerking gebaseerd is op een grondslag genoemd in artikel 6 van de AVG. Die grondslag is voor samenwerkingsverbanden primair gelegen de wettelijke verplichting om taken uit te voeren ten behoeve van de aangesloten schoolbesturen. Het gaat wettelijk om drie taken in dit verband:

- Het toelaatbaar verklaren van leerlingen tot (voortgezet) speciaal onderwijs, speciaal basisonderwijs, praktijkonderwijs dan wel leerwegondersteunend onderwijs;
- Het geven van adviezen aan de aangesloten scholen over de ondersteuningsbehoefte van leerlingen;
- Het toekennen van middelen voor extra ondersteuning en voorzieningen aan scholen, ten behoeve van de ondersteuning van leerlingen.

5.2 Grondslag voor het verwerken van persoonsgegevens

De wetgever geeft voor het vervullen van deze taken in de Wet passend onderwijs een wettelijke grondslag aan samenwerkingsverbanden om hiertoe persoonsgegevens te verwerken. Voor bovenstaande drie taken mogen samenwerkingsverbanden en aangesloten scholen/schoolbesturen zonder toestemming van ouders persoonsgegevens uitwisselen. Dit geldt ook voor de medewerkers van beide organisaties die deze taken uitvoeren. Ouders dienen wel op de hoogte te zijn van het feit dat dit gebeurt en moeten in staat worden gesteld om gegevens in te zien en indien nodig te corrigeren. Ouders moeten worden geïnformeerd over welke persoonsgegevens worden uitgewisseld en met welk doel en dat zij de mogelijkheid hebben om hiertegen in bezwaar te gaan. Indien ouders

³¹ <https://www.steunpuntpassendonderwijs-povo.nl/wp-content/uploads/2018/04/Privacyreglement-SVV-24-4-18.pdf>

bezwaar maken, moet worden gezien in hoeverre aan de bezwaren tegemoetgekomen kan worden, maar er kan ook besloten worden om de persoonsgegevens ongewijzigd te verstrekken. Aan derden, behalve de schoolbesturen van de betrokken scholen, mogen deze gegevens niet worden verstrekt.

Naast deze wettelijke grondslag formuleert de AVG ook de grondslag dat verwerking rechtmatig is 'om de vitale belangen van de betrokkene of van een andere natuurlijke persoon te beschermen'. Ook hiervan kan sprake zijn bij passend onderwijs. Uitwisseling van persoonsgegevens tussen een samenwerkingsverband en een school of een derde partij (bijvoorbeeld een jeugdhulpinstelling) kan nodig zijn om voor de leerling een ononderbroken ontwikkelingsproces te realiseren, om thuiszitten tegen te gaan, etc. De AVG formuleert ook de grondslag 'nodig in het algemeen belang' of 'nodig voor een gerechtvaardigd belang'. Samenwerkingsverbanden zullen in het kader van het tegengaan van de thuiszittersproblematiek ook gegevens verwerken op basis van overleg met bijvoorbeeld gemeenten en de leerplichtinstantie. Dit zal nodig zijn vanwege het algemeen belang dat hiermee is gediend en heeft bovendien een wettelijke basis, omdat samenwerkingsverbanden wettelijk verplicht zijn om de Inspectie van het Onderwijs te informeren over aantallen thuiszitters en duur van thuiszitten.³¹

De grondslag voor het verwerken van persoonsgegevens door het samenwerkingsverband in het casusoverleg, is gelegen in artikel 6 lid 1 sub e AVG, zijnde het algemeen belang. Het algemeen belang is ermee gediend dat elke jongere een passende plek ontvangt, gericht op het voorkomen of opheffen van leer-, psychosociale en sociaal emotionele ontwikkeling, ernstige fysieke en/of psychische gezondheidsproblemen of complexe multiproblematiek, al dan niet gepaard gaand met overlastgevend gedrag.³²

³² <https://www.steunpuntpassendonderwijs-povo.nl/model-privacy-convenant-onderwijs-gemeenten-jeugdhulp/>

5.3 Vereisten toestemming ouders

Wanneer het samenwerkingsverband persoonsgegevens wenst te verwerken zonder dat het een beroep kan doen op de uitvoering van een wettelijke taak dan wel het algemeen belang dan wel bescherming van vitale belangen van de betrokkene of andere natuurlijke personen, dan is verwerking van die persoonsgegevens alleen toegestaan wanneer de ouders hiervoor hun uitdrukkelijke toestemming hebben gegeven. In de AVG staan een aantal eisen waaraan toestemming moet voldoen. Voldoet de toestemming niet aan deze eisen? Dan is de toestemming niet geldig. Rechtsgeldige toestemming voldoet aan de volgende eisen:

Vrijelijk gegeven

Iemand mag niet onder druk worden gezet om toestemming te geven. Bijvoorbeeld door iemand te benadelen als hij of zij geen toestemming geeft.

Ondubbelzinnig

Er moet sprake zijn van een duidelijke actieve handeling. Bijvoorbeeld een (digitale) schriftelijke of een mondelinge verklaring. Het moet in elk geval volstrekt helder zijn dát er toestemming is verleend.

Geïnformeerd

Degene aan wie toestemming wordt gevraagd, moet vooraf worden geïnformeerd over:

- de identiteit van de organisatie;
- het doel van elke verwerking waarvoor toestemming wordt gevraagd;
- welke persoonsgegevens worden verzameld en gebruikt;
- het recht dat zij hebben om de toestemming weer in te trekken.

De informatie moet vóór het vragen van toestemming in een toegankelijke vorm worden aangeboden.

Specifiek

Toestemming moet steeds gelden voor een specifieke verwerking en een specifiek doel. Zijn er meerdere doelen om gegevens te verwerken, dan moet betrokkene hierover worden geïnformeerd en voor elk doel afzonderlijk toestemming worden gevraagd.³³

Ouders hebben het recht hun toestemming in te trekken. Dat moet even gemakkelijk gaan als toestemming geven. Dit betekent dat moet worden gewaarborgd dat ouders hun toestemming eenvoudig kunnen intrekken.

5.4 Inzet pedagogo vanuit samenwerkingsverband

Op pedagogen in het onderwijs is de NVO Beroepscode van toepassing.³⁴ Pedagogen zijn in alle functies geboden aan deze code. De NVO Beroepscode schrijft voor dat een pedagoog voor het aangaan van een professionele relatie toestemming nodig heeft van de ouders of de leerling. Indien de leerling de leeftijd van 12 jaar heeft bereikt maar nog niet 16 jaar is, moeten de ouders en de jeugdige zelf toestemming geven voor het aangaan van een professionele relatie. Als de ouders toestemming weigeren voor het aangaan van de professionele relatie, kan deze toch worden uitgevoerd indien de weigering ernstig nadeel oplevert voor de leerling, dan wel de leerling na weigering van de toestemming de professionele relatie weloverwogen blijft wensen. Indien de leerling de leeftijd van 16 jaar heeft bereikt, moet hij of zij zelf toestemming geven voor het aangaan van een professionele relatie. Wanneer deze leerling niet tot een redelijke waardering van zijn belangen in staat is, moeten de ouders deze toestemming geven. Voor leerlingen van 12 jaar en jonger dienen de ouders toestemming te geven voor het aangaan van de professionele relatie. Dit is een andere soort toestemming dan de toestemming om gegevens te verwerken.

³³ <https://autoriteitpersoonsgegevens.nl/nl/onderwerpen/algemene-informatie-avg/mag-u-persoonsgegevens-verwerken#wanneer-mag-u-zich-baseren-op-de-grondslag-toestemming-6331>

³⁴ <https://assets-eu-01.kc-usercontent.com/60b23ece-2ca8-01ae-7371-d7d0624a1f31/981ce335-61eb-45e6-ba0b-22c655023cf0/NVO%20Beroepscode%20editie%20sept%202021%20%28interactieve%20pdf%29.pdf>

Een pedagoog heeft géén toestemming nodig voor:

- Overleg met docenten over individuele leerlingen;
- Observatie van leerlingen om zo de docenten te kunnen adviseren over de omgang met deze leerling en over de gewenste ondersteuning;
- Het afnemen van tests om de (voortgang in) de leerresultaten van een leerling vast te stellen, zoals AVI-leestoetsen en rekentoetsen.

In al deze gevallen geldt dat er zo spoedig mogelijk contact wordt gezocht met de ouders als uit een overleg, observatie, traject of test (nieuwe) zorgen ontstaan over de leerresultaten of het gedrag van een leerling.

Indien een pedagoog wordt uitgenodigd door een docententeam of een intern begeleider voor een overleg over één of meerdere leerlingen, dan is vereist dat de pedagoog hiervoor uitdrukkelijke toestemming van de ouders krijgt. Voor de hand ligt dan dat de school contact zoekt met de ouders en hun uitlegt waarom men hun kind wil bespreken, wie er bij dit overleg aanwezig zijn en hun dan ook namens de pedagoog om toestemming vraagt. Hoelang de gegeven toestemming geldig is, hangt af van de omstandigheden van het geval. Is meteen al duidelijk dat er in de loop van een ondersteuningstraject regelmatig afstemming en overleg tussen de pedagoog en de intern begeleider en/of de docent nodig is, dan is één keer toestemming vragen voor dit terugkerend overleg voldoende en is het niet nodig om telkens opnieuw toestemming te vragen. Is toestemming gevraagd voor een duidelijk eenmalig contact of overleg, dan is voor een vervolg wel opnieuw toestemming nodig. Ook als het onderwerp verandert, is het van belang om eerst weer contact met de ouders te zoeken.

Een pedagoog heeft geen toestemming van ouders nodig als hij een klas of een groep leerlingen observeert om de docent te adviseren of te begeleiden. De pedagoog legt na een dergelijke observatie geen aantekeningen vast in leerlingdossiers, maar maakt uitsluitend aantekeningen om de de docent te adviseren. Zouden bij een pedagoog, tijdens een dergelijke observatie, zorgen ontstaan over het gedrag van een individuele leerling, dan zoekt de pedagoog na de observatie contact met de ouders om de bevindingen te bespreken en te bezien wat nodig is. De pedagoog legt in dit contact ook uit waarom hij de klas en de leerling

observeerde, zodat duidelijk is waarom de ouders niet eerder over de observatie hoorden.

Als een pedagoog diagnostisch onderzoek doet bij alle leerlingen in de klas of een groep, dan heeft hij toestemming van alle ouders nodig, ook als het diagnostisch onderzoek bij alle leerlingen wordt afgenomen. Dit geldt ook als de school de opdrachtgever van het diagnostisch onderzoek is.

De pedagoog beslist welke informatie uit het onderzoeksrapport moet worden gedeeld met de school. Het zal niet altijd nodig zijn om het volledige rapport aan school toe te zenden. Vaak kan bijvoorbeeld worden volstaan met de handelingsgerichte adviezen. Wat wel en niet met de school moet worden gedeeld, beslist de pedagoog onder andere op basis van de vragen die de aanleiding vormden voor het onderzoek. De pedagoog is dus verantwoordelijk voor de inhoud van de rapportage. Als de ouders vragen om een verandering of om bepaalde informatie te schrappen, beslist de pedagoog of hij de school dan nog juist en volledig informeert. In sommige gevallen zal het zeker mogelijk zijn om aan de wensen van de ouders tegemoet te komen, maar in andere gevallen raakt de aanpassing van de tekst de kern van de informatie die de school naar het oordeel van de pedagoog nodig heeft en zal de pedagoog dit verzoek moeten weigeren.

In uitzonderlijke situaties kan de pedagoog, alles afwegend, beslissen om (een deel van) de uitkomsten van een diagnostisch onderzoek toch bekend te maken, ook als ouders daarvoor geen toestemming geven. De NVO Beroepscode zegt dat dit is toegestaan 'in verband met zwaarwegende belangen van de leerling'. Voorwaarde is dat de pedagoog zich heeft ingespannen om toestemming van de ouders te krijgen, bijvoorbeeld door hen erop te wijzen hoe belangrijk het voor hun kind is dat de school de resultaten van het diagnostisch onderzoek kent.

De wet bepaalt dat een samenwerkingsverband eerst advies inwint van een deskundige voordat het beslist over de afgifte van een toelaatbaarheidsverklaring. Heeft de pedagoog de rol van adviseur over een toelaatbaarheidsverklaring van een leerling, dan kan hij de tlv aanvraag en de stukken bestuderen zonder dat hij daarvoor toestemming

nodig heeft van de ouders. De pedagoog heeft wel toestemming van de ouders nodig als hij zelf aanvullend onderzoek wil doen, omdat hij voor zijn advies meer informatie nodig heeft dan is opgenomen in het dossier.

Als de pedagoog (namens de school) met toestemming van de ouders informatie over een leerling heeft verstrekt aan het samenwerkingsverband, dan heeft dat de bevoegdheid om deze informatie door te geven aan de (huidige of nieuwe) school van de leerling. Andersom geldt dezelfde regel. Een school mag informatie die de pedagoog met toestemming van de ouders aan de school heeft verstrekt, doorgeven aan het samenwerkingsverband. De school en het samenwerkingsverband beperken zich bij het aan elkaar verstrekken van informatie over een leerling tot die informatie die noodzakelijk is voor goed onderwijs, goede hulpmiddelen en passende ondersteuning.³⁵

³⁵ https://www.passendonderwijsprivacy.nl/wp/wp-content/uploads/2018/12/NVO_Handreiking_voor_pedagogen_in_het_onderwijs.pdf